

**Oleg RUSU,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,*

*șef al Catedrei „Științe penale”*

*a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

## **ORGANIZAREA MIGRAȚIEI ILEGALE CA FORMĂ DE MANIFESTARE A CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANȘNAȚIONALE**

### **Rezumat**

În articol se menționează că în prezent, datorită instrumentelor elaborate și violenței la care recurg organizațiile criminale pentru a-și atinge scopurile, criminalitatea organizată tranșnațională reprezintă o amenințare serioasă asupra instituțiilor democratice și a statului de drept. Una din formele actuale de manifestare a criminalității organizate tranșnaționale este organizarea migrației ilegale. O analiză mai atentă a fenomenului pune în evidență multiplele valențe și implicațiile profunde ale activităților circumscrise migrației ilegale care generează și potențează numeroase alte acțiuni infracționale. Astfel, amenințările la adresa securității naționale generate de angrenarea cetățenilor în traficul de persoane vin dintr-o serie de situații și contexte care țin inclusiv de alte activități criminale. Această practică reprezintă una din cele mai acute manifestări ale criminalității tranșnaționale cu consecințe vizibile pentru victimele traficului și cu efecte secundare greu de evaluat pe termen lung.

**Cuvinte-cheie:** criminalitate tranșnațională; organizarea migrației ilegale; traficul de persoane; rețele de migrație ilegală; cauzele migrației ilegale; combaterea migrației ilegale.

### **Summary**

The article mentions that at present, due to the tools developed and violence used by criminal organizations to achieve their goals, transnational organized crime poses a serious threat to democratic institutions and the rule of law. One of the current manifestations of transnational organized crime is the organization of illegal migration. A closer analysis of the phenomenon highlights the multiple valences and the profound implications of the activities confined to illegal migration that generates and enhances many other criminal actions. Thereby, threats to national security generated by citizen engagement in human trafficking come from a number of situations and contexts including other criminal activities. This practice is one of the most acute manifestations of transnational crime with visible consequences for victims of trafficking and with side effects that are difficult to assess in the long run.

**Keywords:** transnational crime; organizing illegal migration; trafficking in human beings; illegal migration networks; causes of illegal migration; combat illegal migration.

Lumea contemporană se află într-un proces pe alocuri impredictibil de schimbare, caracterizat prin accelerarea interdependențelor economice, politice și de securitate dintre state. În acest context, problemele de securitate devin din ce în ce mai complexe și multidimensionale, iar actorii statali nu mai au posibilitatea să prevină și să combată amenințările la adresa securității în lăuntru propriilor granițe [1].

Putem vorbi astfel despre o globalizare a riscurilor și amenințărilor, respectiv, despre o criminalitate organizată tranșnațională care utilizează toate facilitățile

pe care globalizarea le-a creat, dar în egală măsură valorifică toate vulnerabilitățile inerente acestui proces.

Criminalitatea transnațională include toate formele criminalității organizate și este legată de globalizare, în general și, drept urmare, de globalizarea fenomenului criminalității, în special, reprezentând astfel cea mai mare problemă a secolului al XXI-lea, ceea ce implică conștientizarea necesității articulării și consolidării eforturilor tuturor statelor în vederea combaterii și a ținerii sub control a forțelor și grupărilor criminale internaționale. Actele și faptele de criminalitate transnațională, cum sunt cele de mare corupție, spălare de bani, activități de tip mafiot și terorism, afectează un număr din ce în ce mai mare de state, reprezentând o amenințare reală asupra democrației și asupra realizării diferitor reforme în domeniul politic, economico-financiar și social, cu respectarea principiilor statului de drept [2, p. 5].

Date fiind instrumentele elaborate și violența la care recurg organizațiile criminale pentru a-și atinge scopurile, criminalitatea organizată transnațională reprezintă o amenințare serioasă asupra instituțiilor democratice și a statului de drept. În paralel, organizațiile infracționale și persoanele autoare de infracțiuni, în Europa și în alte locuri, se dovedesc a fi din ce în ce mai capabili de a stabili alianțe și de a opera dincolo de frontiere, peste tot în Europa, ceea ce complică munca de detectare și urmărirea penală ulterioară în diferite state membre [3].

În Convenția ONU din 15 noiembrie 2000 împotriva criminalității transnaționale organizate la art. 3 alin. (2) sunt specificate următoarele trăsături definitorii ale infracțiunii transnaționale:

- a) este săvârșită în mai mult de un stat;
- b) este săvârșită într-un stat, dar o parte substanțială a pregătirii, planificării, conducerii sale sau a controlului său are loc într-un alt stat;
- c) este săvârșită într-un stat, dar implică un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracționale în mai mult de un stat;
- d) este săvârșită într-un stat, dar are efecte substanțiale într-un alt stat [4, p. 333].

Una din formele actuale de manifestare a criminalității organizate transnaționale este organizarea migrației ilegale.

Perpetuarea unor focare de instabilitate politică și militară în zone cu potențial migraționist, precaritatea nivelului de trai, resimțită de mase largi de populație din multiple spații externe, corelate cu atitudinea flexibilă și inventivitatea membrilor rețelelor criminale, interesați de obținerea unor venituri substanțiale, care descoperă în timp real soluții la restricțiile sau acțiunile represive ale autorităților, reprezintă factori favorizanți pentru menținerea la cote apreciabile a manifestării fenomenului de migrație ilegală, inclusiv în spațiul european [5].

Transportarea ilegală a migranților pe teritoriul UE s-a transformat într-o afacere internațională extrem de profitabilă. Conform raportului întocmit în comun de Europol și Interpol, intitulat „Migrant Smuggling Networks” (publicat în luna mai 2016), o mare parte din migranții ilegali aflați pe teritoriul UE au fost transportați de membri ai rețelelor de migrație ilegală. În anul 2015, fondurile obținute de aceste structuri infracționale în schimbul „serviciilor prestate” de

transport ilegal de persoane au fost estimate la o valoare aproximativă situată între 5 și 6 miliarde de dolari SUA [5].

În pofda politicilor adoptate de autorități, modul în care acționează rețelele de migrație ilegală demonstrează un grad ridicat de profesionalizare, asigurând migranților, contra cost și în mod organizat, accesul în state vest-europene. Pentru asigurarea cu succes a activităților criminogene, aceștia și-au creat nuclee de sprijin pe rutele de tranzit utilizate de migranți.

Potrivit datelor serviciului de poliție al UE, circa 90% din migrații care ajung în UE în anumite momente ale călătoriei utilizează serviciile acestei rețele. Doar în 2015 în Europa au pătruns în jur de trei milioane de migranți ilegali, majoritatea fiind ajutați de organizații criminale. Fiecare a plătit pentru aceste servicii între 3200 și 6500 de dolari.

Cel mai des acești bani sunt plătiți după ce persoana ajunge în Europa sau pe parcursul călătoriei. Totuși poliția se așteaptă că numărul clienților acestui tip de rețele va crește, deoarece multe țări introduc restricții la intrarea imigranților, iar structurile criminale îi ajută să le ocolească [6].

Rețelele infracționale organizează fără scrupule călătorii pentru un număr mare de migranți care doresc cu disperare să ajungă în UE. Acestea obțin profituri substanțiale, punând în același timp în pericol viețile migranților. Pentru a-și maximiza profiturile, adesea persoanele care introduc ilegal migranți înghesuie sute de migranți pe ambarcațiuni șubrede – inclusiv pe bărci pneumatice de mici dimensiuni sau pe nave de mărfuri scoase din uz – sau în camioane. Mii de migranți se înecă în mare, se sufocă în containere sau pier în deșerturi. Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) estimează că în 2014 și-au pierdut viața în Marea Mediterană peste 3000 de migranți. Se crede că aproximativ 1700 de migranți s-au înecat în primele patru luni ale anului 2015. În cazul migranților, drepturile omului sunt adesea grav încălcate prin abuzuri și exploatare [7, p. 2].

Această practică reprezintă una din cele mai acute manifestări ale criminalității transnaționale cu consecințe vizibile pentru victimele traficului și cu efecte secundare greu de evaluat pe termen lung.

În afară de faptul că se regăsește de multe ori cu alte aspecte ce țin de crima organizată (trafic de droguri, de arme, terorism), traficul ilegal de migranți poate amenința stabilitatea socio-economică a statelor și chiar pacea și securitatea acestora prin tulburarea echilibrului demografic, etnic, cultural, prin incapacitatea mecanismelor de protecție socială sau de sănătate publică, prin depășirea capacității de absorbție a pieței legale a muncii și, implicit, prin bulversarea raportului de forțe dintre structurile de control al legalității și ordinii publice și partea de populație canalizată spre activități infracționale [8].

Intensificarea fluxului de migranți și refugiați care încearcă să pătrundă în spațiul comunitar european a condus la creșterea semnificativă a presiunii, atât din punct de vedere administrativ, cât și financiar, asupra tuturor țărilor tranzitate și, în același timp, s-a constituit într-o amenințare la adresa climatului de securitate și stabilitate a acestui spațiu. Numărul mare al migranților și refugiaților aflați la frontiera externă a UE menține active și chiar amplifică activitățile infracționale

pe linia migrației ilegale derulate de rețelele de criminalitate organizată transfrontalieră, atrase de posibilitatea obținerii, cu riscuri relativ mici, a unui profit substanțial imediat [5].

O analiză mai atentă a fenomenului pune în evidență multiplele valențe și implicațiile profunde ale activităților circumscrise migrației ilegale care generează și potențează numeroase alte acțiuni infracționale.

Astfel, amenințările la adresa securității naționale generate de angrenarea cetățenilor în traficul de persoane vin dintr-o serie de situații și contexte care țin inclusiv de alte activități criminale:

- impulsionearea activităților criminale conexe migrației ilegale, permițând comunicarea și schimbul de expertiză în mediul infracțional, cu efecte nedorite în planul „profesionalizării” infractorilor în domenii precum contrabanda și evaziunea fiscală (un „circuit funcțional” de trecere ilegală a frontierei este exploatat și pentru alte „afaceri”);

- presiunea exercitată asupra autorităților cu atribuții de control la frontieră;
- facilitarea prezenței și tranzitării teritoriului țărilor de tranzit de către persoane care prezintă riscuri teroriste/ criminogene ;

- creșterea pericolului de producere ori răspândire a unor epidemii, precum cea cauzată de virusul poliomielitei;

- presiuni asupra sistemului social, care pot determina, în cazuri extreme, revolte sociale, xenofobie sau segregări etnice [9].

Lipsa unei strategii unitare la nivelul Uniunii Europene care să asigure integrarea refugiaților în plan economic, cultural, social ori educațional, precum și interesele uneori divergente ale statelor afectate de criza migranților asigură un cadru propice pentru perpetuarea activităților infracționale subsumate migrației ilegale, efectele negative, pe termen lung, fiind resimțite la nivelul societății civile.

Provocările sociale, umanitare și de ordine publică reclamă implementarea unei politici active și transparente de informare și consultare a societății civile cu privire la politicile și deciziile adoptate în contextul migrației.

Tipologia persoanelor care organizează migrația ilegală este destul de neuniformă. Aceștia pot fi infractori profesioniști de talie internațională, unii din care se specializează exclusiv pe acest gen de activitate, iar alții – nu. În pofida deosebirilor, specifice diverselor regiuni și rute, datele existente mărturisesc despre faptul că în toate regiunile sunt prezente atât grupuri mici cât și grupuri și rețele mai mari. Totodată, există numeroși organizatori care se ocupă cu afaceri ilegale și participă la transportarea ilegală a migranților ca la o oportunitate de a obține un venit suplimentar. În procesul dat deseori sunt implicate persoanele corupte din organele de stat precum și alte persoane.

Urmează de făcut deosebirea între traficul de persoane și organizarea migrației ilegale. Organizarea migrației ilegale este transnațională și este legată de transportarea ilegală a persoanelor peste frontiera internațională, de regulă, contra unei sume de bani.

Recompensa financiară a organizării migrației ilegale poate fi una singulară, achitată contrabandistului până la ajungerea la destinație, fie plata eșalonată după

ajungerea la destinație.

În cazul traficului de persoane relațiile dintre traficant și victimă nu se încheie la ajungerea la destinație, astfel încât victima poate fi impusă să achite niște pretinse datorii (muncă forțată, pentru a stinge datoria).

Traficul de ființe umane are loc atât peste hotarele internaționale, cât și în limitele hotarelor naționale. Gradul de informare a persoanelor se poate deosebi: în cazul migrației ilegale persoana cunoaște că ea este transportată ilegal. Victimele traficului de persoane, în majoritatea cazurilor, nu cunosc ce îi așteaptă până a ajunge la destinație. Este important de a înțelege corect deosebiriile dintre aceste două tipuri de activitate. Confundarea acestora deseori conduce la faptul că traficul de persoane este examinat ca o problemă ce ține de migrație, și nu ca o problemă a drepturilor omului și a unei politici mai vaste, care necesită un răspuns politic complex la nivel de guvern [10].

În cazul traficului de persoane, de regulă, este realizată trecerea ilegală a victimei pe teritoriul anumitui stat. Totodată, este necesar de menționat că traficul de persoane nu în toate cazurile este legat de migrația ilegală, deoarece trecerea hotarelor de stat de către victimă deseori este realizată pe baze legale.

În conformitate cu art. 3 al Protocolului din 15.11.2000 împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, expresia trafic ilegal de migranți desemnează faptul de a asigura, în scopul obținerii, direct sau indirect, un folos financiar ori un alt folos material, intrarea ilegală într-un stat parte a unei persoane care nu este nici cetățean, nici rezident permanent al aceluși stat [11].

Semnul distinctiv al organizării migrației ilegale constă în faptul că aceasta nu este realizată de victimă, ci de un grup criminal organizat, specializat pe tipul dat de activitate criminală [12]. Este necesar de menționat că organizarea migrației ilegale nu întotdeauna este un element al traficului de persoane.

Organizarea migrației ilegale realizată în cadrul traficului de persoane urmează a fi deosebită de organizarea migrației ilegale realizată la rugămintea sau cu acordul migrantului [13, p. 38].

Traficul de persoane are loc în cazurile când migrantul nu posedă o voință suficientă. Traficul de persoane este realizat fie contra voinței persoane, fie cu acordul său obținut prin inducerea în eroare.

După cum s-a menționat mai sus, organizarea migrației ilegale reprezintă o activitate infracțională transnațională, iar organizatorii ei acționează în cadrul unor rețele. În acest sens elementul principal al luptei cu organizarea migrației ilegale este necesitatea lărgirii colaborării internaționale, fortificării coordonării naționale și elaborării de comun acord a legilor pentru lichidarea punctelor vulnerabile. Pentru încetarea migrației ilegale este necesară interacțiunea tuturor părților cointeresate în țările de origine, de tranzit și cele de destinație. Pentru atingerea acestui scop un rol important îl are Protocolul din 15.11.2000 împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.

Măsurile orientate spre lupta cu migrația ilegală reprezintă o îmbinare a legislației migraționiste, a măsurilor de prevenire și de aplicare a legislației. Respectiv, măsurile sunt realizate de către state atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Baza juridică internațională a luptei cu organizarea migrației ilegale este Protocolul din 15.11.2000 împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. În scopul contracarării migrației ilegale statele își trasează două scopuri: limitarea numărului migranților ilegali și curmarea activității structurilor criminale care se ocupă cu organizarea migrației ilegale.

Pentru contracararea traficului ilegal de migranți sunt aplicate diverse măsuri, cele de bază fiind:

- înăsprirea răspunderii pentru organizarea migrației ilegale;
- perfecționarea activității organelor vamale;
- limitarea cazurilor angajării la negru prin efectuarea controlului asupra pieței muncii, aplicarea sancțiunilor contravenționale, penale și civile împotriva angajatorilor;
- aplicarea sancțiunilor față de companiile de transport, care au transportat ilegal migranți pe calea terestră, a aerului sau pe mare;
- înăsprirea răspunderii cetățenilor străini pentru aflarea ilegală în țară;
- controlul numărului persoanelor cu statut ilegal prin intermediul deportării sau al amnistiiilor migraționale;
- utilizarea pe larg a căilor de migrație legală;
- amplificarea interacțiunii internaționale;
- acordarea ajutorului financiar economic țărilor de origine al migranților ilegali [14].

## **REFERINȚE BIBLIOGRAFICE**

1. Lefter A. Criminalitatea organizată. Abordări doctrinare și instrumente juridice internaționale <https://www.juridice.ro/504857/criminalitatea-organizata-abordari-doctrinare-si-instrumente-juridice-internationale.html> (accesat: 21.02.2018)
2. Niță N. Crima și criminalitatea-amenințare gravă a dezvoltării armonioase și echilibrate a statului Român // [http://www.ugb.ro/Juridica/Issue1RO/1\\_Crima\\_si\\_criminalitateaNitaRO.pdf](http://www.ugb.ro/Juridica/Issue1RO/1_Crima_si_criminalitateaNitaRO.pdf) (accesat: 21.02.2018)
3. Cartea albă a criminalității organizate transnaționale. Strasbourg, Consiliul European, 2014. - 55 p.
4. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000. În: *Tratate internaționale nr.35, 2006*, p. 333-336.
5. Chirilă G. Migrația ilegală sau cum se importă riscurile de securitate. În: *Revista Intelligence*. <http://intelligence.sri.ro/migratia-ilegala-business-vs-amenintare/> (accesat: 22.02.2018)
6. Business ilegal! Transportarea migranților în Uniunea Europeană, estimată la miliarde de dolari // <https://www.publika.md/business-ilegal-transportarea->

migrantilor-in-uniunea-europeana-estimata-la-miliarde-de-dolari\_2627381.html (accesat: 22.02.2018)

7. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Planul de acțiune al EU împotriva introducerii ilegale de migranți (2015-2020). Bruxelles 27.5.2015 COM (2015) p. 2 -13.

8. Frangulea S. Fenomenul migrației și traficul de persoane. <http://www.arduph.ro/domenii/refugiati-persoane-disparute-2/fenomenul-migratiei-si-traficul-de-persoane/> (accesat: 27.02.2018)

9. Chirilă G. Migrația ilegală: Business vs amenințare. În: Revista Intelligence. <http://intelligence.sri.ro/migratia-ilegala-business-vs-amenintare/> (accesat: 27.02.2018)

10. Kinsella, N. Rankin, G. Human Trafficking – The Importance of Knowledge Exchange. in ed. Akhgar, B. Yates, S. Intelligence Management Knowledge Driven Frameworks for Combating Terrorism and Organized Crime. Springer, 2011.

11. Protocolul din 15.11.2000 împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate // <https://drepturilecopilului.md/> (accesat: 27.02.2018)

12. Войников В. Правовое регулирование европейского пространства свободы, безопасности и правосудия, Калининград, 2013. – 397 с.

13. Потемкина О. Иммиграционная политика Европейского Союза: проблемы и перспективы. Москва, 2010. – 368 с.

14. Федорако А. Причины и тенденции незаконной миграции. Противодействие незаконной миграции. <http://evolutio.info/content/view/1621/232/> (accesat: 27.02.2018).